

1870^{VI} 23.

A törvényhatóságok rendezése tárgyában, az országgyűlés elé terjesztett ministeri törvényjavaslat átvizsgálása végett Buda-
sz. k. főváros folyó 1870. évi június 7^{én} tartott közgyűlése által
kiküldött bizottság

Jelentése.

A tisztelettel alólikt bizottság, a tekintetes közgyűlés által vélemény-
nyes jelentés tétel végett hozzá utasított ministeri törvény-
javaslatot, a törvényhatóságok rendezése tárgyában, kö-
vább Debreczen, Kassa és Lest. sz. k. városoknak a
képviselő házhoz intézett felterjesztéseit, az úgy nagy fontos-
ságúhoz mélt figyelemmel behatván tárgyalván, követke-
zőkben állapodott meg és terjeszté elő tiszteletteljesen véleményét.

A bizottság csak, a ministeri törvényjavaslat,
bizálatára sorítkorván, ebben is érintetlenül hagyja mind-
azon pontokat, melyeket össze vétel nélkül elfogadha-
sónak tart, s csak azon elveket, irányzatokat, s
szabványokat kívánja itt a törvényjavaslatból kiemel-
ni, melyeket mint az önkormányzat fogalmával öf-
nem férőket, vagy más tekintetből hárosokat, felső-
gása és meggyörödése szerint helyeselnie nem lehet,
s melyeknek részeit kihagyásait, részeit módosításait
részeit más szabványokkal kiűsítését óhajtja, mind
a törvényhatóságok, mind az ország s általjában az
ország és erőserűség érdekében.

Legelőbb is azon meggyörödését nyilvánítja a
bizottság, miszerint nem csak erőserűbb sőt mulhatlanul
szükséges volna, hogy a királyi városokra nézve egy külön,
úgy aint a megyékre s más hasonnemű törvényható-
ságokra nézve is egy külön törvénycsikk alkottassék,
melyek mindegyike, - a minden törvényhatóságra egy-
iránt illő általános meghatározásokon kívül, - csak az ön
tárgyjának /: megye v. város /: sajátosságaihoz alkat,
marandó

marandó rendelkezéseket, tartalmazzon, és tüzetesebb szabványok által, valamint annak szükségét és kívánatait, így a kör és kormányzás igényeit is kellően kielégítve.

Külhatlanul ezen elkülönítés miatt a város és megye közt lényeges különbség létezik, mind keletkezése, mind történelmi múltja miatt. A város egyetlen főmőkörségből, a megye több községekből áll, a városban a polgári, a megyében a földbirtokos és földműves elem túlsúlyos, a város majdnem kizárólag az ipari kereskedelem, tudomány és művészet, a megye főleg a gazdaság, érdekelt képviselet, a városban kisebb terjedelmű és aránylag nagyobb műveltségű, fogva könnyebben, a megyében nagy területű, és a sokféle ágazó nemzetiségi, vallási és más érdek, és rangkülönbség miatt, nehezebben és különbözö eszközökkel elérhető a jó közigazgatás. Vége valamint helyeslendő, hogy a ministerium, a községekre nézve külön törvényjavaslatot készít, így eléggé indokolt, hogy a királyi városokra nézve is egy külön törvényekkel alkottassék, követve az 1848^{évi} törvényhozás példáját is mely a megyék és városok rendezését külön külön törvényekkel ben bevételezték.

Minderen érvek folytan reménylhető is, hogy közhatalomra maga a ministerium vagy az országgyűlés, ezen okoszerű elkülönítést, inkább is eszközölni fogja; mi azonban ha már addig nem valósulna meg. Kögyűlés ez ügybeni feliratát véglegesen megállapítja, a bíróság így véli, hogy ebben a képviselet háza felkérendő lenne, miszerint a ministeriumnak a királyi városokra nézve egy külön törvényjavaslat beadására utasítsa. —

Legkomolyabb aggodalma és lényeges érve vétele van a bíróságnak a ministeri törvényjavaslat, azon terve ellen, miszerint a királyi városokra nézve is, mint a megyékben főispánokat akarna behorni, és ezeket oly hatalommal és előjogokkal kívánja felruházni, melyek még egyrészt a kormányzás irdekeiben nem szükegségek, másrészt a törvényhatóságok jogait, tekintélyét és hatáskörét túlságosan megsorvitnák, és az önkormányzatot majd nem egészen megsemmisítenék.

Nem akar a bíróság annak vizsgálataiba bocsátkozni, van-e szükség a megyékben is oly főispáni hatalom felállítására, melyen a törvényjavaslatban tervezik, de azt határozottan, mert alaposan véli állíthatni, miszerint a királyi városokban sem ily hely hatalmú, sem általjában, főispánra, semmi szükség nincs, sőt even új intézmény nem csak felesleges, sőt egyenesen káros lenne, mert a nagyobbik ugyanazon elemekből álló városokban, a rend, összhangzás és törvényesség érteleme aránylag úgy is inténkebb lenni, mint a sokfelé ágazó és gyakran ellentétes alkakozásokból összeidomított megyékben, a városokban tehát a kormány hatalom nagyobb összefonódása ily majd nem végletig menő kiterjesztése általános ellenőrzés nélkül.

Minden értelemmel o'hajítandó tehát a t. Kögyűlés részéről is, hogy a városokra nézve főispán ne legyen, hanem legfeljebb is — a kormány megnyugtatóra végett — oly polgármester állítások azok itére, ki mintán egyfelől a választók öfvegétől választatik meg, másfelől a kormány illetőleg királyi megerősítést szükegségeli.

is hivatalba léphetés e végett ki tehát igen erőn kétfős vi-
szonyból fogva, mind két irányban elég biztositékot
nyújt, annál is inkább, mert magában a miniszteri
törvényjavaslatban is indítványozott, oly üdvös fele-
lősig folytán, mind a város a kormány által egyibi-
ránt feleletre vonható. - Ely polgármestertnek határ-
köre a tanácsnok is illetékes befolyást engedve, - a birók-
ság által átadomított, s idej. alatt ránt törvényjavas-
latban részletekre van, s teljesen meg van győződve a
birótsáig, hogy a löbnyire létező sokott rendes körül-
mények körött ezen nem sülfesített hatalmi körög
által is teljesen elérhető a szabályos kormányzás, s csak
a ritkán előforduló rendkívüli esetekben sütkégettetnek
rendkívüli intézkedések, s ilyenkor inkább bele nyughat,
hunk, hogy a rend végre áltáig királyi birtokok alkalmas-
tápanak, mint sem hogy a saavartalan rend körépette
is, folyvást egy hasonló hely hatalom főispán nyo-
mása alatt szenvedjen az önkormányzat, s közigazgatás.

Vigye lényeges elvi kérdésnek tartja, és teljes határ-
körrel szíggal ellenrendőnek véli a birótsáig a miniszteri
törvény javaslat, azon tervezet is, miszerint, a kir. városok
ban is mint a megyékben, a képviselő testület fele-
részre a legtöbb egyenes államadót fizető honpolgárokról
állitások össze, mert ez felöltő s nyugtalanító meg-
sorítás a lenne az 1848^{iki} törvényekben kitűzött
választói jognak s képviseletnek az nekben alapuló
népképviseletnek, mert ez gyűlötséget sültne a nagyobb
és kisebb vagyonú, addig egymás mellett békésen áll
polgárok körött, mert ez egyenesen arra ingerül szolgál-
na, a mindenütt többséget képező isekély vagyonú vá-
lasztóknak, hogy a választás által betöltendő másikk
fele részről megtörtetés képen egészen kirárják mind az

értelmiség mind a vagyonosság birtalói is ekkép ezen intézkedés, habár éppen az ellenkezőre látnak ezelőre, egyenesen a legvesélyesebb bajnak, az ochlokratiának, pórusalomnak nyitna tőrt kaput. —

E vesély ellenében a birótság abban véli feltalálhatni a legbiztosabb ellenőrzést, a Kiv. városokra nézve, ha a Képviselő testület minden tagjai választás útján fogadják ugyan létrejönné, de választó csak az lehetend, ki bízós nyos meghatározandó mennyiségű állam adót fizet, a választhatótól pedig mulhatlanul megkivántatják, hogy olvasni, írni tudjon. —

Vannak a birótságnak, ezen lényeges és elvi kérdésekre tett észrevételein kívül, a ministeri törvényjavaslatnak több más része is, megjegyzései; — melyek a városokra nézve alkotandó külön törvénykritikely szerkesztésével figyelembe vevendőek lennének. —

Átaljában megjegyeztetik: miszerint a jelen ministeri törvényjavaslatban több helyütt előforduló ezen kifejezés, állandó választmány a városokra nézve, tanács-ot, a birótság szó pedig, Képviselőtestülettel felcserélendő s átaljában mind azon szabványok, melyek kizárólag csak a megyékre illenek, egészen kihagyandóak. —

Egyébként a kifogás alá eső főbb pontokra megjegyeztetik: a 3 §-ra mely szerint a Körgyűlésnek ott kifejezett határozatai csak kormányi jóváhagyás után lennének végre hajthatóak, a birótság alatt: az évi költségvetésnek végrehajtás előtt a kormány helybenhagyása alá lendő feltérjesztését nem elleni ugyan, de hozzá beendőnek véli, hogyha a kormánytól 30 nap alatt semmi nyilatkozat nem

érkezik, a költségek helyben hagyottanak tekintendő" s vég-
hajtható.

A 41. §. d. és e. alatti műveletekre — mint in-
gatlanszidegenítés, földönvételek, terhes szerződés-ek kötése
és közművek emelése — vonatkozó határozatok, a bizottság
nérete szerint csak azon esetben legyenek a Kormányzat
előlegesen felterjesztendőek, ha a kérdéses összeg 25000 ft.
nál többre ug. —

Az 42. §. pont pedig, mely új hivatalok rendszere,
sitésire vagy fennállók megszüntetésére nére is az
előleges felterjesztést követeli, mint az önkormányzattal
öfkenemfő, kihagyandó.

A 9 és 10 §-ok az árvások miképeni szervezését
a bizottság a közigyelésre kívánja bízni. —

A 42 §-ba beiktatandó: hogy a polgármester,
a tanács vagy képviselő testület ^(20 tagja) kívánataira is, bár
mikor köteles közigyelt tartani. —

A 46 §-ok a közigyelés egész ügyrendinek meg-
állapítása kívárolag a törvényhatóságra bízandó.

A 47 §-ok, ha valaki előbb képviselőnek, később
százviselőnek megválasztatik, a képviselősigről lemond-
dani tartozik s helyébe más képviselő választandó. —

Az 52. 53. és 63 §§-ok melyek a főispán és
polgármester hatáskörét határozzák meg, a megyi-
ben az önkormányzattal öfkenemfő szabványokat
tartalmazzak, eltörölendőek, a megyében pedig el-
fogadhatóek, a választott és megerősített polgár-
mesterre átírandóek. —

A 65 szakasz, mely szerint a hivatalos elők a
Képviselő testület által javalltatnak választatni,
azon indítvány ellenében, hogy a választás az öfkes.

és választók által közténjék helybenhagyta a biróság
többsége. - Mely megállapodás ellenében Andorffy Károly
birósági tag úr kisebbségi véleményének érvényesítését
fenntartotta. -

Azon módosítás pedig, hogy az orvos, állatorvos, mérnök,
levéltárnok és a segéd és kerelő személyzetnek a szabályrendelet
értelmében Közgazdálkodási választás alá eső része is, ne mint
a törvényjavaslat tervei, kinevezés, hanem szintén vá-
lasztás útján nyerje hivatalát, egyhangúlag helyeseltetett.

Ezek azon címzettek és változtatások, melyeket
a biróság az általa megállapított elvekhez képest
szükségnek tart és melyek folykán a városokra
néve alkotandó törvények a mostani 94 szá-
mú helyett csak 78-ból fogna állani.

Midőn mindennek után a biróság a tekintetes
Közigazdálkodási javaslatának helybenhagyására is
egy kérvényben a képviselő ház elvébe leendő felterjesz-
tésre is felkérni bátorodik, mely kéréslellet mára
dunán

A tekintetes Közigazdálkodási
Búda 1870 év június 23-án.

Arányi István

Hunyady F.

Erőss László

Károlyi Ferenc

A biróság tagjai:

Andorffy Károly
Birósági elnök.

Dr. Békésy János

Andorffy

Schmidt Károly

Heinrich Károly

Hemmel Odó

2735

1840